

Stanovisko k návrhu revize Směrnice o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů

Shrnutí

Návrh revize obecně vítáme. Souhlasíme s důležitostí využívání obnovitelných zdrojů energie a jejich přínosem k ochraně klimatu a snižování emisí skleníkových plynů. Souhlasíme s principem návrhu směrnice, že podpora obnovitelných zdrojů energie by měla být navržena a poskytována transparentně, konkurenčně, nediskriminačně a nákladově efektivním způsobem tak, aby docházelo k co nejmenšímu pokřivování trhu s elektrickou energií. Za podstatné také považujeme, aby jednou schválená podpora byla investorům vyplácena předvídatelně a transparentně, což jsou nezbytné předpoklady zajištění kontinuity rozvoje OZE. Taktéž jsme názoru, že by upravená směrnice měla za předem jasně stanovených podmínek (např. jen podpora na variabilní složce pokrývající rozdíl v provozních nákladech bez odpisů) umožnit pokračování podpory i po ukončení dosavadního subvenčního režimu pro již existující OZE, aby tak nedocházelo k ukončování provozu těchto zdrojů a jejich nahrazování zdroji novými, které by mohly být nakonec na podporu náročnější.

Připomínky k jednotlivým článkům

Článek 3 – Společný unijní závazný cíl do roku 2030

Národní cíle v oblasti energie z OZE by měly vycházet z geografických, ekonomických a sociálních podmínek jednotlivých členských států a neměly by překročit ekonomicky a společensky přijatelnou úroveň v daném státě.

Doplňující povinnost členských států stanovit vlastní národní příspěvek k celoevropskému závaznému cíli do roku 2030, jeho ukotvení formou lineární trajektorie a nemožnost následného snížení jeho ambice v rámci revize národního energeticko-klimatického plánu (čl. 4 nařízení o správě Energetické unie) přináší ČR mnoho potenciálních problémů a rizik. V případě nesplnění příspěvku ČR hrozí negativní finanční dopady do státního rozpočtu z důvodu povinnosti „zaostávajících“ členských států přispět do unijní finanční platformy (čl. 3 odst. 5 směrnice ve spojení s čl. 27 odst. 4 nařízení o správě Energetické unie). Ve spojení s návrhem nařízení o správě Energetické unie (čl. 4 odst. 2) považujeme za vhodnější dát členským státům větší flexibilitu pro nastavení národní trajektorie k dosažení určitého podílu OZE na spotřebě za účelem splnění celoevropského cíle pro 2030, místo příliš svazující povinně nastavené lineární trajektorie.

Články 4-6 – Finanční podpora elektřiny z obnovitelných zdrojů

Podporujeme tezi, že rozvoji OZE pouze za pomoci veřejné či státní podpory je nezbytné se v budoucnu vyhnout, neboť jakákoliv podpora je zasahováním do trhu s elektřinou a automaticky ho pokrucuje. Obnovitelné zdroje by se při svém dalším rozvoji měly spoléhat stejně jako tradiční zdroje zejména na tržní principy a mechanismy a podle toho musí být navrženy i budoucí subvenční režimy. Klíčové je zapojení soutěžních prvků a systematické přibližování se tržnímu prostředí a respektování vývoje poptávky a nabídky na trhu s elektřinou (za předpokladu, že tradiční zdroje nebudou příjemci jiných nebo skrytých dotací).

Obecnou úpravu podpůrných schémat v rámci pravidel veřejné podpory pro OZE na celoevropské úrovni považujeme také za pozitivní krok. Vzhledem k tomu, že v daném případě jde o obecný nástroj, který členské státy musí zavést kvůli dosažení závazného cíle podílu OZE na energetické spotřebě do roku 2030, je nezbytné, aby Komise přistoupila také co nejdříve k revizi Pokynů pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky na období 2014 – 2020 (EEAG), které by tyto možnosti podpory v oblasti rozvoje OZE vhodně doplnily a specifikovaly, a to ideálně již pro období po roce 2018. Důvodem tohoto doporučení je posílení právní a investiční jistoty adresátů veřejné podpory.

Co se týká navrženého vyhodnocení efektivity poskytované podpory OZE minimálně každé 4 roky, považujeme za nezbytné, aby vyhodnocení mělo vliv maximálně na nová schémata podpory a nemělo by zasahovat do již nastavených schémat, což je klíčové pro zajištění stability podnikatelského prostředí a pro udržení zájmu investorů o výstavbu obnovitelných zdrojů.

Článek 7 – Výpočet podílu energie z obnovitelných zdrojů

Omezení příspěvku biopaliv vyrobených z potravinářské biomasy na úroveň 7 % celkové spotřeby energie v dopravě je akceptovatelné, avšak tento strop by měl být ponechán beze změny až do roku 2030.

Navržený každoroční úbytek tohoto příspěvku až na hodnotu 3,8 % energie v roce 2030 by představoval významné ohrožení investic v sektoru výroby biopaliv a také ohrozil počet pracovních míst v zemědělství. Při výrazném snížení maximálního příspěvku biopaliv vyrobených z potravinářské biomasy (3,8 % v roce 2030) nebude pravděpodobně možné dosáhnout nárůstu podílu OZE v dopravě. Nejistota ohledně perspektivy tohoto odvětví by se mohla přelít i do úzce propojeného sektoru pokročilých biopaliv.

Vybraná nízkoemisní biopaliva první generace (s úsporou nad 60 % CO₂ ekvivalentu), která splňují kritéria udržitelnosti Společné zemědělské politiky, by měla být podporována nad rámec 7% stropu.

Článek 16 – Organizace a délka povolovacího procesu

V souvislosti s repoweringem považujeme za problematické, že se blíže nespecifikuje jeho způsob provedení. Termínem repowering se rozumí „obnova výroben obnovitelné energie, která zahrnuje i plnou či částečnou náhradu výroben či operačních systémů a vybavení tak, aby se nahradila kapacita nebo zvýšila účinnost“. Definice uvedeného pojmu nespecifikuje některé důležité záležitosti například to, zda rekonstrukce může nebo nemůže vést ke zvýšení instalovaného výkonu výroby. V současnosti v případě výměny části výrobního zařízení OZE (zejména u FVE) za účelem opravy nefunkčních, vadných nebo poškozených částí dochází k situaci, že není možné zajistit výkonově identické díly (např. z důvodu neexistence výrobce dané komponenty na světovém trhu). Z tohoto důvodu doporučujeme v rámci definice pojmu „repowering“ odlišit případy, kdy dochází k instalaci komponent coby náhradních dílů (např. i s odlišnými parametry) od případů, kdy dochází ke výraznému zvyšování účinnosti a tím instalované kapacity zdroje.

Článek 17 - Postupy pro zjednodušenou oznamovací povinnost

Souhlasíme se zaváděním zjednodušujících postupů v případě připojování výroben elektřiny z OZE do elektrizační soustavy a zjednodušení připojování malých zdrojů do elektrizační soustavy. Návrh směrnice předpokládá zjednodušené podmínky pro připojení demonstračních projektů včetně malých OZE s instalovaným výkonem do 50 kW. Připojování výroben elektřiny z OZE pouze

na základě oznámení provozovateli soustavy je krok správným směrem, avšak je potřeba k tomuto určit příslušná specifika.

Otázka limitu pro velikost instalovaného výkonu, ke kterému se bude vztahovat zjednodušené oznámení o připojení do elektrizační soustavy, měla být nastavena tak, aby v případě významného nárůstu instalací (především FVE) v tomto režimu nedocházelo k problémům v distribučních soustavách způsobeným jejich přetěžováním a nerovnoměrným zatěžováním a tím nedocházelo k ovlivnění kvality a bezpečnosti dodávek elektřiny pro ostatní zákazníky. Z uvedeného důvodu navrhuje, aby bylo ustanovení upraveno tak, aby si mohl každý členský stát zvolit i případně nižší hodnotu než 50 kW instalovaného výkonu výroby elektřiny pro zjednodušené oznámení.

Článek 19 - Záruky původu elektřiny, vytápění a chlazení vyrobených z obnovitelných zdrojů energie

V právní úpravě certifikátů původu vnímáme mnoho zásadních změn, které vítáme, zejména v případě spotřebitelsky orientovaných návrhů. Rovněž chápeme, že cílem úpravy je zajištění standardizace certifikátů původu za účelem usnadnění orientace spotřebitelů v palivovém mixu. Na druhou stranu má však řada návrhů obsažených v čl. 19 nejednoznačný charakter a ve svém důsledku může vůči spotřebitelům působit zmatečným dojmem. Z tohoto pohledu vnímáme v čl. 19 celkem čtyři ustanovení, která mohou takto působit:

Článek 19 odstavec 2 (omezení vydávání certifikátů původu z důvodu kapacity zdroje, zákaz emise certifikátů původu v případě výrobců čerpajících na tentýž OZE finanční podporu)

Zde nespátřujeme v návrhu směrnice na zákaz emise certifikátů původu u zdrojů pod minimálním výkonem žádnou přidanou hodnotu. Přestože je toto omezení vázáno na uvážení jednotlivých členských států, považujeme jej za nadbytečné, když o možnosti emise takovýchto certifikátů by měla primárně rozhodovat poptávka na trhu.

Právní úpravu aukcí certifikátů původu organizovaných členským státem nepovažujeme za úplně šťastnou. Další rozvoj těchto nástrojů tak může být značně zpomalen z důvodu snížení zájmu spotřebitelů podílet se na jejich obchodu v případech, kdy členský stát na svém území využije jako nástroj rozvoje OZE určitá podpůrná schémata. V případě kumulace podpůrných nástrojů (schémat) pro OZE s certifikáty původu se nám proto jako mnohem vhodnější, namísto omezení jejich vydávání, jeví např. možnost snížení finanční podpory pro OZE (např. o 50 %) z příjmů získaných z prodeje těchto certifikátů.

Článek 19 odstavec 7 (zjednodušené informace o certifikátech původů z malých zdrojů)

Nastavení rozdílné informační povinnosti pro certifikáty původu diferenciované podle velikosti zdroje nepovažujeme za vhodné, neboť toto může působit v úpravě certifikátů původu nejednotně a vůči spotřebitelům zmatečně. Návrh současně postrádá odůvodnění, jakým způsobem by měly být tyto malé zdroje definovány. Z tohoto důvodu jsme přesvědčeni, že informace vztahující se k lokalizaci zdroje a jeho výrobní kapacitě by rovněž měly být na certifikátech původu k malým zdrojům obsaženy.

Článek 19 odstavec 8 (požadavek na oddělení obchodování elektřiny a certifikátů původu)

V některých případech vnímáme silnou poptávku po společném obchodování certifikátů původu společně s komoditou. Z tohoto důvodu doporučujeme začlenit toto ustanovení do úvodu návrhu čl. 19. Samostatné obchodování certifikátů původu a elektřiny nabývá na významu v těch případech, kdy obchodování probíhá anonymně prostřednictvím několika směn a další dodatečné nákupy elektřiny mohou výrazně navýšit náklady na informace o palivovém mixu.

Článek 19 odstavec 12 (objektivní, transparentní a nediskriminační požadavky na certifikáty původu)

U tohoto článku doporučujeme blíže upřesnit účely, pro něž je členský stát oprávněn upravit tato kritéria.

Článek 21 - Výrobci-samospotřebitelé obnovitelné energie

Dokážeme si představit, že výrobce-samospotřebitel bude chápán jako spotřebitel (měl by mít status spotřebitele), který má právo své přebytky dodávat do sítě, ale za předpokladu, že bude mít určitá práva a povinnosti výrobce. Mělo by se jednat například o právo na připojení výroby k elektrizační soustavě, pokud jsou splněny následující podmínky a povinnosti: na své náklady zajistit připojení výroby k soustavě, zpřístupnit měřicí zařízení provozovateli soustavy, umožnit dispečerské řízení zdroje provozovateli soustavy, umožnit instalaci měřicího zařízení provozovateli soustavy, dodržovat parametry kvality dodávané elektřiny a podílet se na úhradě oprávněných nákladů provozovatele soustavy spojených s připojením výroby elektřiny a zajištění odpovědnosti za odchylku.

Co se týká maximální limitu dodávky množství elektřiny do sítě, tak návrh Komise nepovažujeme za šťastný a za vhodnější považujeme, z pohledu bezpečného a spolehlivého řízení elektrizační soustavy, stanovit limit vztažený k maximálnímu připojenému instalovanému výkonu výroby.

Cena resp. odměna za dodané přebytky elektřiny do soustavy, kterou by měl výrobce samospotřebitel obdržet, by měla být založena na tržním principu nabídky a poptávky v daném odběrném místě, a tedy na smluvní dohodě mezi výrobcem samospotřebitelem a obchodníkem s elektřinou, jelikož právě takový přístup představuje skutečné tržní ocenění dodávky přebytků do sítě.

Článek 23 – Zapojení obnovitelné energie do systémů vytápění a chlazení

Požadavek směrnice (čl. 23 odst. 1 směrnice) na nárůst podílu OZE při zajištění vytápění a chlazení ve výši min. 1 % za každý rok má podle našeho názoru dopad na právo jednotlivých členských států na určení jejich energetického mixu (čl. 194 odst. 2 SFEU).

Povinné schéma zvyšování podílu energie z obnovitelných zdrojů vytápění a chlazení nepovažujeme za efektivní nástroj. Důvodem je to, že tento nástroj by měl nepochybně dopady v podobě zvyšování cen energie pro konečné zákazníky včetně domácností a přinesl by také značnou administrativní zátěž pro dodavatele energií pro vytápění a chlazení. Cíle a volba nástrojů pro zvyšování podílu obnovitelných zdrojů v sektoru vytápění a chlazení by měly být ponechány na rozhodnutí členských států.

Účinné soustavy zásobování teplem považujeme za jednu z klíčových technologií pro zvyšování podílu obnovitelných zdrojů energie v sektoru vytápění a chlazení a jsme názoru, že jakékoli nástroje vymezené v rámci čl. 23 by měly podporovat další rozvoj těchto soustav a současně motivovat provozovatele k rekonstrukci těch soustav, které zatím příslušná kritéria účinnosti nesplňují.

Článek 24 – Dálkové vytápění a chlazení

Dálkové vytápění má v ČR dlouhodobou tradici a zásobuje teplem téměř dvě pětiny domácností. V této souvislosti bychom uvítali, aby byla do čl. 24 vložena možnost členských států podporovat účinné soustavy zásobování teplem a chladem a vytvářet podmínky pro jejich rozvoj, stejně jako je tomu ve směrnici EP a rady č. 2012/27/EU, o energetické účinnosti.

Na základě pozitivní zkušenosti s legislativní úpravou v ČR lze podpořit povinnost provozovatele soustavy zásobování tepelnou energií vykupovat teplo z obnovitelných zdrojů energie, pokud je to technicky možné

s ohledem na parametry teplotnosné látky v místě připojení nového dodavatele, externí dodávka tepla neohrozí spolehlivý a bezpečný provoz dotčené soustavy zásobování tepelnou energií nebo její části, neomezí využití obnovitelných zdrojů energie v jiném zdroji tepelné energie připojeném k rozvodnému tepelnému zařízení a nedojde k navýšení ceny tepla pro odběratele připojené na danou soustavu. Uvedená povinnost by se však neměla vztahovat na účinné soustavy dálkového vytápění, protože v těchto případech již zpravidla nelze očekávat významný potenciál pro využití dalších obnovitelných zdrojů energie.

Přístup třetích stran do teplotrenských soustav ve smyslu přímé dodávky tepla třetí stranou zákazníkům připojeným na soustavu je v praxi nerealizovatelný a znamenal by extrémní administrativní zátěž.

Ustanovení tohoto článku dále směřuje k zajištění široké nezávislosti spotřebitelů na dálkově dodávaném teple nebo chlazení. Nicméně nikterak nereflektuje nemalé náklady stávajících dodavatelů na výstavbu, provoz a udržení jejich systémů vytápění, na něž v rámci jednotlivých soustav dlouhodobě spoléhají stovky tisíc domácností, což považujeme za nešťastné. Doporučujeme tedy tento návrh ustanovení minimálně doplnit o ustanovení podmiňující snahu o nezávislost jednotlivců zohledněním lokálních podmínek, zejména celospolečenské role a přínosu soustav (např. regulace ceny tepla, dopady ne znečištění ovzduší, bezpečnost dodávek).

Nesouhlasíme s povinností provozovatelů distribučních soustav, aby minimálně dvakrát ročně vyhodnocovali v součinnosti s provozovatelem soustav dálkového vytápění v jejich oblasti potenciál dálkového vytápění pro poskytování vyrovnávacích a dalších systémových služeb. Přestože uvedené ustanovení směřuje ke zhodnocení možností využití případné zbytkové elektřiny pocházející z procesu výroby tepla a chlazení, nepřinese tato povinnost nic zásadně pozitivního pro využití OZE a pro jednotlivé DSO bude představovat nemalou administrativní zátěž pro účely této nové vykazovací povinnosti.

Problematika zajištění vyrovnávacích služeb by měla být případně řešena v příslušné legislativě týkající se elektroenergetiky a zajišťování podpůrných služeb a nikoliv ve směrnici o podpoře obnovitelných zdrojů energie.

Článek 25 - Všeobecné rozšíření energie z obnovitelných zdrojů v odvětví dopravy

Cíle pro podíl pokročilých biopaliv jsou pro většinou členských států nastaveny nerealisticky. Podpora pokročilých paliv by měla vycházet z technologických možností odvětví a rozvíjet dále cestu prošlapanou první generací biopaliv.

Článek 26 - Kritéria udržitelnosti a úspory emisí skleníkových plynů pro biopaliva

Vnímáme, že v současné době vzniká tlak na růst cen této suroviny v EU, což je zejména problematické pro ekonomicky slabší státy i některá průmyslová odvětví zaměřená na zpracování surovin zemědělského nebo lesního původu. Proto navrhujeme zaměřit se více na odst. 8 čl. 26. V tomto smyslu podporujeme návrh Komise, aby byla ze započítávání do národních cílů i veřejné podpory vyloučena elektřina vyrobená v nově budovaných elektrárnách s tepelným příkonem nad 20 MW, pokud se nejedná o vysoce účinnou kombinovanou výrobu elektřiny a tepla. Současně navrhujeme zvážit zavedení limitu pro minimální účinnost využití energie biomasy při výrobě elektřiny pro nová zařízení.